

منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور^۱

ابوالحسن ماهروی*، دکتر امیر حسین محمودی**

دکتر اصغر افتخاری***، دکتر مهدی محمودی****

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۴/۰۵

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۶/۲۶

چکیده

پژوهش حاضر به منظور شناسایی منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی و ارائه یک الگوی پارادایمیک انجام گرفته است. پژوهش فوق از نظر هدف کاربردی، از نظر رویکرد و گردآوری داده‌ها، آمیخته اکتشافی بود و به‌طور متوالی ابتدا از روش کیفی (مصاحبه نیمه ساختاریافته) و سپس از روش کمی (پرسشنامه محقق ساخته) استفاده شده است. نمونه پژوهش در بخش کمی ۲۸۴ نفر بوده و از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی از بین جامعه پژوهش شامل ۹۳۶۴۹۱ نفر دانشجویان دانشگاه‌های استان تهران انتخاب شدند. نمونه‌گیری بخش کیفی به روش هدفمند مبتنی بر قاعده اشباع نظری بود. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته بود. روایی محتوایی آن‌ها را متخصصان امر مورد تأیید قراردادند و پایایی آن نیز با استفاده از آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۴۳ محاسبه شد. نتایج حاصل تعداد ۸ بعد و ۱۹ مؤلفه را برای منابع قدرت نرم آموزش عالی تبیین می‌کند. تحلیل داده‌های کیفی بر مبنای نظریه داده بنیاد در مطالعات علوم انسانی و با استفاده از روش کدگذاری سه مرحله‌ای استراوس و کوربین (۱۹۹۰) انجام گرفت، ۸۱ کد مفهوم، ۱۹ مقوله و ۵

۱. این مقاله از رساله دکتری فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی است.

*. دانش آموخته فلسفه تعلیم و تربیت، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی (پژوهش محور)
shafagh1384.inst@gmail.com

** نویسنده مسئول: دانشیار دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

Ami.mahmoodi@iauctb.ac.ir

eftekhariasg@gmail.com

*** استاد دانشکده علوم سیاسی، دانشگاه امام صادق (ع)

mahmodi@tpnu.ac.ir

**** استادیار دانشگاه پیام نور، تهران

بعد پارادایمیک به دست آمد. تحلیل داده‌های کمی با استفاده از روش تحلیل عاملی، میانگین و تی تک نمونه‌ای صورت گرفت. بررسی یافته‌ها بیانگر آن است که بر اساس ابعاد و نشانگرهای شناسایی شده و با فراهم ساختن بستر لازم برای اجرای کامل نقشه جامع علمی کشور و کاربرد الگوی تدوین شده این پژوهش می‌توان آموزش عالی را به یکی از مهم‌ترین منبع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تبدیل کرد. پیشنهاد اصلی پژوهش، استفاده از منابع قدرت نرم آموزش عالی، توجه ویژه به هر یک ابعاد و مؤلفه‌های شناسایی شده به منظور رفع موانع بهره‌برداری از ظرفیت‌های آموزش عالی در ارتقاء قدرت نرم کشور و تلاش در راستای عملیاتی نمودن سند نقشه جامع علمی کشور است.

کلیدواژه‌ها: قدرت نرم جمهوری اسلامی، آموزش عالی، نقشه جامع علمی کشور، آموزش عالی.

مقدمه و بیان مسئله

تغییرات گسترده و جریان‌ساز محیط جهانی در سالیان اخیر، کاهش مقبولیت و هزینه‌های سرسام‌آور کاربرد قدرت سخت، توجه به مظاهر قدرت نرم را برای کنشگران اجتناب‌ناپذیر ساخته است. از آنجایی که انقلاب اسلامی ایران گفتمان نوینی در جهت استقلال همه‌جانبه کشور مبتنی بر علم و دانش را شکل داده، سعی در ایجاد تلاش لازم به منظور رفع نیازهای کشور، استحصال قدرت نرم و مقابله با برنامه‌های شوم دشمنان انقلاب اسلامی دارد. جوزف نای، کشورداری مؤثر در دنیای جهانی شده قرن بیست و یکم را در پرتو به کارگیری قدرت نرم میسر و قابل دوام می‌داند و تحت تأثیر تحولات عراق پس از تهاجم امریکا در سال ۲۰۰۳، از قدرت نرم به عنوان جانشین و جایگزینی برای قدرت سخت نام برد. (نای، ۲۰۰۴) قدرت ملی توانایی، قابلیت و ظرفیت یک ملت و یک کشور برای استفاده از منابع مادی و معنوی خود باهدف اعمال اراده ملی و تحصیل اهداف و منافع ملی می‌باشد. (حافظ نیا، ۱۳۷۹، ۲۴۵ و ۱۳۸۶، ۴۶) نظام آموزش عالی یکی از منابع تأمین کننده قدرت ملی در کشور است. اقتدار دولت، در توانایی اعمال و کنترل قدرت، منوط به گسترش توانایی‌های علمی کشور است. ایران برای رسیدن به اقتدار در منطقه و جهان نیازمند به توجه و استفاده از آموزش عالی در هر دو وجه مذکور است. مسئله ما در این تحقیق تعیین نقش آموزش عالی در هم‌افزایی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران است که بایستی این موضوع با تأکید بر نقشه جامع علمی کشور مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به نقش آموزش عالی در ابعاد

مختلف عملکردی، در راستای ضرورت و اهمیت این پژوهش لازم است تا به دودسته ضرورت نظری و عملی توجه خاص شود.

در مورد ضرورت‌های نظری باید گفت یکی از مهم‌ترین جنبه‌های انقلاب اسلامی، وجه استقلال و پیشرفت علمی آن است؛ زیرا ولایت‌فقیه معتقد است که باید اصرار بر نوآوری علمی در دانشگاه وجود داشته باشد. حتماً باید توجه شود که کار علمی ما در جهت نیاز کشور باشد. ما نیازهای گوناگونی داریم که دانشگاه می‌تواند به این نیازها پاسخ دهد، این خلأها را پر کند. از سوی دیگر به‌منظور پیشرفت همه‌جانبه ایران در منطقه و جهان بر اجرای دقیق نقشه جامع علمی کشور تأکید کرده است. این مسئله بر محور گفتمان ولایت‌فقیه استوار است و بخشی از آن محسوب می‌شود.

ضرورت عملی تحقیق بدین جهت است که از سویی بر اساس قوانین برنامه‌های پنج‌ساله توسعه کشور، به‌ویژه در مواد ۱۵ و ۱۶ از فصل دوم از قانون برنامه پنج‌ساله توسعه کشور (برنامه پنجم توسعه کشور، ۱۳۸۹) و مواد شماره ۶۴، ۶۵ و ۶۶ از بخش دوازدهم از قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی. (برنامه ششم توسعه کشور، ۱۳۹۵) اجرای کامل نقشه جامع علمی کشور، ضمن افزایش کارآمدی آموزش عالی، موجب دستیابی به مهم‌ترین نقش‌های آموزش عالی در تحقق اهداف انقلاب اسلامی؛ نظیر: ایجاد اقتدار ملی، تقویت مشروعیت، افزایش جذابیت انقلاب اسلامی، صعود رتبه ایران در تولید علم، افزایش اعتبار بین‌المللی ایران و ایجاد روحیه استقلال و خودکفایی کشور می‌شود. از آنجایی که ایران در طول دوران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی همیشه مورد حمله همه‌جانبه از طرف امپریالیسم جهانی و ایادی آنان قرار دارد و تحول گفتمانی قدرت و رویکرد نوین کشورها در عرصه سیاست خارجی به ابزار قدرت، اهمیت قدرت نرم را دوچندان ساخته است، جمهوری اسلامی ایران نیاز دارد مؤلفه‌های تولیدکننده قدرت نرم خویش را موردبررسی قرار دهد و باسیاست‌گذاری‌های مناسب، بر میزان نفوذ و اقتدار بین‌المللی خویش بیفزاید. (قربی، ۱۳۹۴) فقدان یکپارچگی بین سیاست‌ها، ضعف مراکز دانشگاهی، تحقیقاتی و صنعتی در خلق ارزش از طریق فناوری و به‌طور کلی ارتباط نامناسب صنعت و جامعه و بی‌توجهی به اصالت و اهمیت تلاش‌های علمی سبب بروز آفات و استیلای آسیب‌هایی به منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی شده است. (محمد

زاده و همکاران، ۱۳۹۴) شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی در آموزش عالی و تبیین چگونگی نقش و تأثیر ابعاد و مؤلفه‌های منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی در هم‌افزایی قدرت نرم می‌تواند از بروز آفات و استیلاهای آسیب‌هایی به منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی جلوگیری کند و با تأمین و رفع نیازهای اساسی کشور در همه حوزه‌ها و مقابله با تحریم ناجوانمردانه استکبار جهانی از به خطر افتادن منافع و امنیت ملی کشور ممانعت به عمل آورد. مقاله‌ی پیش رو شناسایی و بررسی چگونگی تأثیر منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی در آموزش عالی را در دستور کار دارد. پژوهشگر با کاربرد روش آمیخته اکتشافی و در چارچوب نظریه‌ی قدرت نرم نای این فرضیه را مطرح می‌سازد که جمهوری اسلامی ایران، در نظام آموزش عالی منابعی برای اعمال قدرت نرم در اختیار دارد که در صورت شناخت دقیق و سرمایه‌گذاری مناسب، به‌خوبی قابل استحصال هستند.

نوآوری مقاله‌ی حاضر بیشتر ناشی از توجه به منابع قدرت ساز نظام در آموزش عالی به‌عنوان یک منبع مولد قدرت نرم با توجه به نقشه جامع علمی کشور است. با طرح و بررسی این منابع، سعی در نشان دادن توجه به آن‌ها و افزایش نقاط قوت و کاهش نقاط ضعف آن‌ها را دارد تا با کارکردی درخور، زمینه افزایش قدرت نرم ایران بیشتر از گذشته فراهم گردیده و منجر به ارتقاء وجهه و الهام بخشی جمهوری اسلامی ایران در جوامع بین‌المللی و مخاطب گردد؛ بنابراین جهت تحقق اهداف مذکور و به‌منظور توسعه مبانی نظری آن، بر مبنای مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته و عمیق و بهره‌مندی از دیدگاه کارشناسان شورای عالی انقلاب فرهنگی، اساتید دانشگاه، مدیران و مسئولان آموزش عالی، سه پرسش اساسی مطرح شد: ۱- ابعاد منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی کدام‌اند؟ ۲- مؤلفه‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی کدام‌اند؟ ۳- الگوی پارادایمیک منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کدام است؟

اهداف و سؤالات تحقیق

با توجه به اهمیت و جایگاه نظام آموزش عالی در هم‌افزایی منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی و همچنین ضرورت اجرای نقشه جامع علمی کشور و سایر اسناد ملی حوزه علم و فناوری

تحقیق حاضر باهدف شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های منابع قدرت نرم آموزش عالی و ارائه الگوی پارادایمیک منابع قدرت نرم آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور انجام گرفته است و به دنبال پاسخگویی به سؤالات اصلی و فرعی زیر می‌باشد.

سؤال اصلی: منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور کدام اند؟ و الگوی پارادایمیک منابع قدرت نرم آموزش عالی چیست؟

سؤالات فرعی:

- ۱- ابعاد منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی در آموزش عالی کدام اند؟
- ۲- مؤلفه‌های منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی در آموزش عالی کدام اند؟
- ۳- الگوی پارادایمیک منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کدام است؟

پیشینه پژوهش

قدرت، کلیدی‌ترین مؤلفه و مشخص‌کننده نقش و جایگاه دولت‌ها در عرصه‌ی نظام بین‌الملل و دارای سرشتی متحول و پویا می‌باشد که در دنیای کنونی از حالت سخت‌افزاری به درآمده و ابعاد نرم‌افزاری آن مورد توجه سیاستمداران و سیاست‌شناسان قرار گرفته است. لذا استفاده از قدرت نرم در صدر برنامه‌ها و اولویت‌های کشورهای مختلف قرار دارد. (باقری دولت‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۴) رهبر معظم انقلاب اسلامی با درکی هوشمندانه از ظرفیت کشور بارها بر لزوم بهره‌برداری بهینه از مجموعه منابع کشور برای حرکتی منظم و پیوسته از وضعیت موجود به جایگاه علمی آرمانی، در قالب نقشه جامع علمی کشور تأکید داشته‌اند. (سند چشم‌انداز دانشگاه تهران، ۱۳۹۴) در عصر حاضر، موضوع قدرت نرم، به یکی از مباحث جدی در میان صاحب‌نظران تبدیل شده است. بسیاری از اهل فن اعتقاد دارند که جنگ نظامی جای خود را به جنگ نرم داده و قدرت‌ها تلاش می‌کنند از راه تأثیرگذاری بر رسانه‌ها و مطبوعات و مراکز آموزشی، کنترل افکار عمومی را در دست گرفته و به این ترتیب، راه‌های تسلط بر رقبای علمی را نمایند. جوزف نای از جمله کسانی است که اولین بار مفهوم قدرت نرم را به کار برد. زیربنای فکری قدرت نرم برای اولین بار توسط جوزف نای نظریه‌پرداز برجسته آمریکایی در مقاله‌ای در

نشریه آتلانتیک (مارس، ۱۹۹۰) به شکلی علمی مطرح شد. وی در این مقاله می‌گوید: اگر آمریکا تنها ۲ درصد از مبلغ ناخالص داخلی را به برنامه‌ای اختصاص دهد که هم آموزش داخلی را ارتقاء داده و هم کمک‌های مؤثر و اطلاعات موردنظر را به خارج برساند، به قدرتی متفاوت و عمیق‌تر از قدرت سخت دست می‌یابد که به آن قدرت نرم می‌گوییم. (نای، ۲۰۰۴) در واقع قدرت نرم: توانایی شکل دادن به ترجیحات دیگران است. این توانایی می‌تواند در دو جهت یکی، تقویت عزم و اراده ملی در راستای برقراری امنیت ملی نظام و دوم، در راستای گسترش و صدور اراده نظام با تأیید افکار عمومی در یک محیط خاص، منطقه‌ای و بین‌المللی، به کار گرفته شود. (ره‌پیک، ۱۳۸۷، ۱۰۶) قدرت نرم از طریق تولید و توزیع آموزه‌ها و ارزش‌های خاص و جذاب، بنیان‌های ارزشی و ارکان حمایتی کشور متخاصم را هدف قرار داده و آن را در راستای وضعیت مطلوب خویش تغییر می‌دهد. این‌گونه تغییرات معمولاً از زیرساخت‌ها و شبکه‌های تولید و توزیع اندیشه‌ها و هنجارها، خصوصاً حوزه‌های آموزشی، فرهنگی و رسانه‌ای آغاز می‌شود. (رنجبران، ۱۳۸۸، ۲۷) یعنی عرصه‌هایی که معمولاً خارج از افق دید نظارتی و راهبردی سرویس‌های اطلاعاتی سنتی قرار دارند. به تعبیر دیگر قدرت نرم به‌جای تحمیل و ناگزیر کردن مخاطبان، آنان را متقاعد و همسو می‌سازد و هر نوع مانع یا انگیزه مقاومت ملی، اخلاقی، حیثیتی، هویتی و دینی را از ذهن مخاطب بازمی‌ستاند. (رنجبران، ۱۳۸۸، ۲۸) فرهنگ یکی از منابع قدرت نرم است و به لحاظ تأثیرگذاری در حوزه‌های مختلف اجتماعی می‌تواند رفتار بخش‌های مختلف اجتماع را تحت تأثیر قرار دهد و جامعه را به گروه‌های متعدد در اجتماع تقسیم کند؛ به طوری که سبک زندگی آحاد جامعه بر اساس فرهنگ پذیرفته‌شده و مقبول اجتماعی تنظیم گردد؛ بنابراین جنگ نرم منابع قدرت نرم را هدف قرار می‌دهد و در پی تضعیف یا غیرفعال سازی منابع اعتقادی، ایمانی و انسانی و قدرت بازیگر مقابل است. (افتخاری، ۱۳۹۱، ۱۰)

با استفاده از قدرت نرم آموزش عالی و اجرای سیاست‌های کلان علم و فناوری می‌توان ضمن تقویت بنیه دفاعی و ارزشی و نقش‌آفرینی در توسعه کشور، آمادگی لازم برای مقابله با توطئه‌های گوناگون دشمنان دیرین انقلاب اسلامی به‌ویژه امریکای جنایتکار را به دست آورد. (قربانی شیخ‌نشین، ۱۳۹۴) بومی‌سازی مفهوم قدرت نرم و بهره‌برداری از منابع قدرت خود در حوزه آموزش عالی، با تمرکز بر توسعه منابع انسانی و مبادلات فرهنگی و دانشگاهی انجام

می‌گیرد. (محسنی طاشه کبود، ۱۳۸۹) نقش قدرت نرم آموزش عالی در تحقق اهداف انقلاب اسلامی: ایجاد اقتدار ملی، تقویت مشروعیت، افزایش جذابیت انقلاب اسلامی، صعود رتبه ایران در تولید علم، افزایش اعتبار بین‌المللی ایران و ایجاد روحیه استقلال و خودکفایی است. (نباتیان و همکاران، ۱۳۹۳) رسیدن به جایگاه قدرت منطقه‌ای، نیازمند تقویت قدرت نرم است و بررسی سند چشم‌انداز از حیث مؤلفه‌های قدرت نرم، نشان‌دهنده این مهم است که جمهوری اسلامی ایران برای تبدیل شدن به قدرت منطقه‌ای و توانمندی نرم‌افزاری در جهان اسلام، دارای منابع متعدد سیاسی، اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و علمی است. (جعفری و قربی، ۱۳۹۵) سرمایه‌گذاری کشور در دانش‌های جدید، توجه ویژه به جایگاه علم و فناوری (به‌ویژه دیپلماسی علم و فناوری) در سند چشم‌انداز، تقاضای اجتماعی فزاینده برای آموزش عالی، تأسیس واحدهای بین‌المللی دانشگاهی و همسایگی با کشورهای فارسی‌زبان مهم‌ترین فرصت‌های قدرت نرم آموزش عالی هستند. (سادات محسنی و همکاران، ۱۳۹۰)

مبادلات آموزشی و ایجاد شعب دانشگاهی در نقاط مختلف جهان این امکان را به کشورها می‌دهد تا از طریق تعامل با نخبگان و تحصیل کردگان میزان تأثیرگذاری خود را گسترش دهند. (الوند و عسگر خانی، ۱۳۹۳؛ کرلاتریک، ۲۰۰۷؛ یاسوجی و مک کانل، ۱۳۸۹؛ سوزوکی، ۱۳۹۰؛ برگر، ۱۹۹۷) قدرت نرم در دانشگاه تولید علم و دانش، اخلاق حرفه‌ای روسای دانشگاه، هوش اخلاقی بالای اساتید، فرهنگ مقاومت و شهامت در دانشگاه، خدامحوری، الگوسازی در دانشگاه بر اساس آموزه‌های دینی، ولایتمداری اساتید، طرح کاروان راهیان نور دانشگاهی، بومی کردن علوم انسانی در دانشگاه، جنبش نرم‌افزاری و مرجعیت علمی ایران در منطقه و جهان است. (اسکندری و رستم زاده، ۱۳۹۵) توجه به فرهنگ‌سازمانی، جو سازمانی، یادگیری سازمانی و مدیریت دانش موجب افزایش ظرفیت‌های قدرت نرم آموزش عالی می‌شوند. (حیدری، ۱۳۸۸) بومی‌سازی مفهوم قدرت نرم و بهره‌برداری از منابع قدرت نرم در حوزه آموزش عالی با تمرکز بر توسعه منابع انسانی و مبادلات فرهنگی و دانشگاهی صورت می‌گیرد و بر اهداف: تقویت توان رقابت بین‌المللی ایران در رقابت‌های بزرگ جهانی، بهبود قدرت نرم کشور، همکاری کردن برای حل تکالیف گوناگون جهانی و تقویت مشارکت با کشورهای جهان اسلام در منطقه آسیا و سایر نقاط جهان و تولیدات علمی (از عناصر اصلی قدرت نرم) تأکید می‌کند. (گودرزی، ۱۳۹۵)

دانشگاه یکی از مراکز مهم و راهبردی نظام در حوزه مقابله با جنگ نرم و افزایش دهنده قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران است که در اسناد بالادستی کشور، بر توانمندی کشور در باز تولید قدرت نرم و مقابله مؤثر با جنگ نرم دشمن تأکید شده است. (نقشه مهندسی فرهنگی، ۱۳۹۲) امروز هرچقدر کشوری تولیدات علمی آن بیشتر باشد، تعداد مراکز آموزش عالی و دانش آموختگان آن بیشتر باشد، در جشنواره‌های علمی جهانی جوایز بیشتری به خود اختصاص دهد، مقالات علمی بیشتری در نشریات علمی دنیا منتشر کند، توانایی فن آوری آن بیشتر باشد و برای پژوهش‌های بنیادی کار نماید از نظر علمی دارای قدرت نرم است. (ورنر و وبر، ۱۳۸۱؛ تی باک، ۲۰۰۸) تحقق آرمان‌های متعالی انقلاب اسلامی ایران مانند احیای تمدن عظیم اسلامی، حضور سازنده، فعال و پیشرو در میان ملت‌ها و کسب آمادگی برای برقراری عدالت و معنویت در جهان در گرو پیشرفتی همه‌جانبه در علم است؛ علمی که دارای سه شاخصه عدالت، معنویت و عقلانیت است. رهبر معظم انقلاب اسلامی بارها بر لزوم بهره‌برداری بهینه از مجموعه منابع کشور برای حرکتی منظم و پیوسته از وضعیت موجود به جایگاه علمی آرمانی، در قالب نقشه جامع علمی کشور تأکید داشته‌اند. اجرای نقشه جامع علمی موجب هم‌افزایی منابع قدرت نرم نظام، سرفرازی و الهام بخشی جمهوری اسلامی در منطقه و جهان خواهد شد. همچنین استفاده بهینه از ظرفیت آموزش عالی در راستای اقتدار علمی، دیپلماسی فرهنگی، رفع نیازهای کشور، حل مشکلات بخش‌های مختلف جامعه و سیاست‌گذاری در این خصوص می‌تواند به‌عنوان یک منبع مهم قدرت نرم در مقابله با اهداف شوم دشمنان انقلاب اسلامی به کار گرفته شود.

مفاهیم و اصطلاحات

۱. آموزش عالی

آموزش عالی به سطحی از آموزش گفته می‌شود که در دانشگاه‌ها، حوزه‌های علمیه، کالج‌ها و موسسات فن آوری که مدرک دانشگاهی یا مدرک حوزوی ارائه می‌دهند. (ویکی‌پدیا، دانشنامه آزاد)

۲. قدرت نرم

توانایی تأثیرگذاری بر دیگران برای کسب نتایج مطلوب از طریق جذابیت به جای اجبار یا تطمیع است. (نای، ۱۳۸۹، ۴۳) آن دسته از منابع قدرتی است که سرانجام، استعداد و توان جذب بازیگر را شکل می‌دهند و شامل مؤلفه‌هایی چون اغواء، شیفتگی، دوست داشتن و... می‌شود که ویژگی محوری آن‌ها پذیرش و شکل عمومی آن‌ها اقتدار است. (قربی، ۱۳۹۴، صص ۱۶-۱۴)

۳. نقشه جامع علمی کشور

نقشه جامع علمی کشور، مجموعه‌ای است جامع و هماهنگ و پویا و آینده‌نگر، شامل مبانی، اهداف، سیاست‌ها و راهبردها، ساختارها و الزامات تحول راهبردی علم و فناوری مبتنی بر ارزش‌های اسلامی برای دستیابی به اهداف چشم‌انداز بیست‌ساله کشور و در چارچوب رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی (ره) و مقام معظم رهبری و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۹)

۴. قدرت نرم جمهوری اسلامی

قدرت نرم جمهوری اسلامی به آن دسته از قابلیت‌ها و توانایی‌های کشور اطلاق می‌شود که با به کارگیری ابزارهایی چون فرهنگ، آماال و یا ارزش‌های اخلاقی، علم و فناوری به صورت غیرمستقیم بر منافع یا رفتارهای دیگر کشورها اثر می‌گذارد. علاوه بر این قدرت نرم در بعد داخلی به واسطه مشروعیت سیاسی دولت ایجاد می‌شود و با افزایش اعتماد، وفاق، همبستگی ملی و سرمایه اجتماعی افزایش می‌یابد. (قربانی شیخ‌نشین، کرمی و عباس زاده، ۱۳۹۰، ۳۵)

روش‌شناسی (روش انجام) پژوهش

پژوهش حاضر از نظر چگونگی گردآوری داده‌های موردنیاز، در زمره تحقیقات آمیخته اکتشافی طبقه‌بندی می‌شود؛ چراکه هم از شیوه «کیفی» و هم از شیوه «کمی» برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است. روش‌های کیفی برای پرده برداشتن از پدیده‌هایی که کمتر شناخته شده‌اند و دیدن اینکه در پشت آن‌ها چه نهفته است، به کار گرفته می‌شوند. علاوه بر این برای کسب نگاهی نو درباره آن چیزهایی که میزانی از آگاهی درباره آن‌ها وجود دارد، نیز به کار

گرفته می‌شوند. همچنین این روش‌ها می‌توانند جزئیات ظریفی از پدیده‌هایی که ارائه آن‌ها به روش‌های کمی مشکل است، به دست دهند. (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸)

در بخش کیفی استراتژی این پژوهش، نظریه‌پردازی داده بنیاد است. این استراتژی با همکاری گلیسر و استراوس رشد و توسعه یافته است. (خان محمدی، ۱۷، ۱۳۷۹) استراتژی نظریه داده‌پردازی داده بنیاد، نوعی روش‌شناسی عمومی برای تدوین تئوری‌هایی است که در داده‌های گردآوری شده به صورت نظام‌مند ریشه دارد. هدف نهایی این استراتژی، ارائه تبیین‌های جامع تئوریک درباره یک پدیده خاص است که به صورت استقرایی از مطالعه آن پدیده حاصل می‌شود. (دانایی فرد، ۳، ۱۳۸۷) در واقع مبنای استنتاجی این روش استقراء است؛ یعنی به دست آوردن نظریه به‌طور استقرایی از مطالعه پدیده، به عبارت دیگر نظریه را باید از طریق برخی روش‌های سامانمند، کشف، کامل و اثبات کرد. (استراوس و کوربین، ۱۳۸۵)

۱. جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری در پژوهش حاضر، کارشناسان شورای انقلاب فرهنگی، مدیران و اساتید دانشگاه‌های استان تهران می‌باشند که در حوزه مطالعات آموزش عالی، قدرت نرم و نقشه علمی صاحب‌نظر هستند. همانند سایر پژوهش‌های کیفی از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده و تعداد افراد نمونه با توجه به سطح اشباع نظری داده‌ها ۳۵ نفر بودند که به صورت داوطلبانه در پژوهش شرکت کرده‌اند. جدول (۱) جامعه آماری در بخش کمی کلیه اساتید، کارشناسان، مدیران آموزش عالی و دانشجویان کلیه رشته‌ها و مقاطع تحصیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ تشکیل داده‌اند. بر اساس جدول تعیین حجم نمونه مورگان و به منظور کنترل متغیرهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و تعمیم‌پذیری بیشتر داده‌ها، با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای دو مرحله‌ای تعداد (۳۸۴ نفر) نمونه آماری انتخاب شدند. خوشه‌های مورداستفاده، از بین دانشگاه‌های دولتی و آزاد استان تهران، ۱۰ دانشگاه به‌طور تصادفی انتخاب شدند. سپس برای استفاده از واحدهای کوچک‌تر از دانشگاه‌های مشخص شده و به تناسب تعداد دانشجویان نمونه از هر دانشگاه، تعداد ۴۰ نفر (نمونه) به صورت تصادفی انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها در مرحله کمی از پرسشنامه محقق ساخته بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای استفاده شد.

جدول ۱. مشخصات مشارکت کنندگان در پژوهش

تعداد	کارشناسان شورای انقلاب فرهنگی	تعداد	اساتید	تعداد	مدیران آموزش عالی
۵	شورای انقلاب فرهنگی	۲	دانشگاه دفاع ملی	۲	دانشگاه آزادشهر قدس
		۳	سازمان بسیج اساتید	۳	دانشگاه تهران
		۳	دانشگاه جامع امام حسین (ع)	۳	دانشگاه آزاد شهریار
		۲	دانشگاه امام صادق (ع)	۳	موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی
		۵	معرفی شدگان از طرف افراد	۲	دانشگاه تربیت مدرس
				۲	دانشگاه خوارزمی
۳۵ نفر					جمع کل

۲. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این مطالعه برای پاسخ به سؤالات تحقیق و تحلیل داده‌های به دست آمده از قابلیت‌ها و ابزارهای مختلف روش نظریه پردازی داده بنیاد، از قبیل کدگذاری باز، محوری و انتخابی بهره گرفته شد. در مرحله کدگذاری باز، ابتدا متون به دقت مرور و بازخوانی شدند. محقق خط به خط و کلمه به کلمه داده‌ها را بازنگری و مفاهیم اصلی موجود در هر خط یا جمله را مشخص کرده و به آن‌ها کد داده است. جدول (۲) چگونگی شکل‌گیری کدگذاری باز، محوری و کد انتخابی یا مقوله نهایی را به عنوان نمونه نشان می‌دهد. به این صورت که با استفاده از داده‌ها نشانگرهای اصلی انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل در بخش کمی نیز از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی آزمون تی تک متغیره با کمک نرم افزار (SPSS ۲۲) استفاده شد.

جدول ۲. چگونگی شکل‌گیری کدگذاری باز، محوری و کد انتخابی

الف. کدهای باز (شاخصه‌ها)	ب. کد محوری	ج. کد انتخابی
۱. انتخاب و تولید محتوای آموزشی نوآورانه توسط اساتید، برقراری تعامل سازنده حرفه‌ای و باز در بین اساتید و دانشجویان؛ ۲. ارتقاء توانمندی‌های حرفه‌ای اساتید، تعیین انتظارات حرفه‌ای بالای آموزشی برای اساتید، ۳. لحاظ نمودن نوآوری آموزشی در ارزیابی عملکرد حرفه‌ای، ۴. آشناسازی اساتید با دیدگاه‌ها و رویکردهای آموزشی مرتبط با نیاز کشور، ۵. بسط فرهنگ یادگیری در دانشگاه، ایجاد جو آموزشی آزاد و مشارکتی، ۶. انجام فعالیت‌های آموزشی رشد‌یابنده و روشنگرانه، استفاده از شیوه‌های نوین تدریس، ۷. بازنگری در محتوای آموزشی از لحاظ حجم، کیفیت، به‌روزرسانی و غیرتکراری بودن، ۸. فعالیت آزاد علمی دانشجوی، پرهیز از حفظ و تأکید بر فهم و درک و کاربست مطالب، ۹. اجرای کارآمد و اثربخش برنامه آموزشی و درسی ... و	آموزش مبتنی بر روش تدریس کارآمد، برنامه‌ای و محتوای اثربخش	آموزشی

۳. محاسبه اعتبار و پایایی

ملاک ارزیابی یک مطالعه به روش داده بنیاد (گراندد تئوری)، به ارزیابی نظریه پیشنهادی آن متکی است (گلنزر، ۱۹۷۸، ۱۹۹۲) پایایی بیانگر پایداری و تشابه نتایج اندازه‌گیری در دوره‌های مختلف زمانی است. موضوع پایایی در تحقیق کیفی نسبت به روایی کمتر مورد مناقشه بوده است. از آنجاکه روایی بدون پایایی نمی‌تواند وجود داشته باشد، نشان دادن اولی برای اثبات دومی کافی است. در این پژوهش برای تعیین اعتبار و پایایی ابزار از روش‌های سه‌گانه ذیل استفاده شده است که عبارت‌اند از: ۱. بررسی و بازبینی توسط اعضا^۱ (مصاحبه‌شوندگان) به منظور تحلیل موارد برای پاسخ به این سؤال که آیا محقق برداشت درستی از گفته‌های آن‌ها داشته است

1. Member checking

یا نه^۲، مثلث سازی^۱ (سه سویه نگری) منابع داده‌ها؛ یعنی استفاده از سه گروه متفاوت برای مصاحبه و گردآوری داده‌ها، ۳. قابلیت انتقال‌پذیری؛ یعنی ارائه تصویر مفصلی از زمینه‌ای که پژوهش در آنجا شده است. در پژوهش حاضر، برای محاسبه پایایی کدگذاری‌های انجام‌شده، علاوه بر موارد فوق از روش پایایی توافق بین دو کدگذار (توافق درون موضوعی) استفاده شده است. (کرسول^۲، ۳۰۰۳، ۳) پایایی داده‌های کیفی این پژوهش؛ بالای هشتاد درصد به‌دست آمده است. پایایی ابزار کمی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ حاصل از اجرای آزمایشی پرسشنامه انجام گرفت و ضریب ۰/۹۴۳. محاسبه شد.

یافته‌های پژوهش

الف: یافته‌های مرتبط با سؤال پژوهشی شماره ۱: ابعاد منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی کشور کدام‌اند؟ در پاسخ به سؤال اول پژوهش در مورد تعیین نشانگرهای ابعاد منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی، با انجام تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده پیرامون موضوع، ۱۰ بعد استخراج شد. پس از نظر خواهی از اساتید و سایر صاحب‌نظران، تعداد ۸ بعد مورد تأیید و بقیه به دلایلی از جمله همپوشانی با یکدیگر و در نتیجه ادغام آن‌ها و نیز عدم ارتباط آن‌ها با ابعاد منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی حذف شدند. موارد تأییدشده در ۸ بعد طبقه‌بندی شد. به‌طور کلی ابعاد منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی بر اساس تحلیل داده‌های به‌دست آمده از مصاحبه با متخصصان حوزه‌های مرتبط مطالعات آموزش عالی، موضوع‌بندی و در قالب ۸ مضمون دسته‌بندی شدند که در ستون‌های اول و سوم جدول شماره (۳) درج شده است.

ب: یافته‌های مرتبط با سؤال پژوهشی شماره ۲: مؤلفه‌های هر یک از ابعاد منابع قدرت نرم قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی کشور کدام‌اند؟ در پاسخ به سؤال دوم پژوهش در مورد تعیین نشانگرهای مرتبط با مؤلفه‌های هر یک از ابعاد منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی، با تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده پیرامون موضوع، ۲۵ مؤلفه استخراج شد. پس از

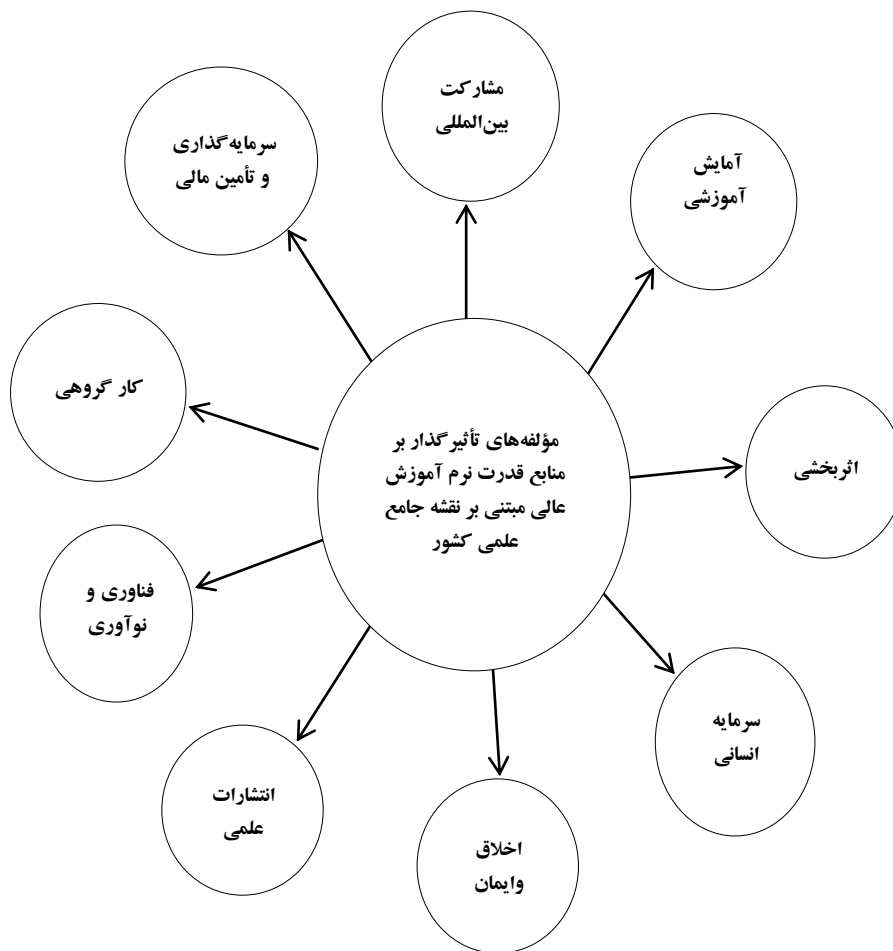
1. Data source triangulation
2. Creswell

نظرخواهی از اساتید و صاحب نظران، تعداد ۱۹ مؤلفه تأیید و بقیه به دلایلی از جمله همپوشانی مؤلفه‌ها و در نتیجه ادغام آن‌ها در یکدیگر و عدم ارتباط آن‌ها با ابعاد تعیین شده حذف شدند. موارد تأیید شده متناسب با هر یک از ابعاد طبقه‌بندی شد. به طور کلی مؤلفه‌های ابعاد منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی بر اساس تحلیل داده‌های به دست آمده از مصاحبه با متخصصان حوزه‌های مرتبط حوزه‌های و مطالعات ادبیات پژوهش، موضوع‌بندی و در قالب ۱۹ مضمون دسته‌بندی و به عنوان مؤلفه‌های قدرت نرم نظام در آموزش عالی که در ستون‌های دوم و چهارم جدول (۳) درج گردیده است.

جدول ۳. یافته‌های بخش کیفی پژوهش (منابع و مؤلفه‌های قدرت نرم آموزش عالی)

ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی	مؤلفه‌های منابع قدرت نرم آموزش عالی	ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی	مؤلفه‌های منابع قدرت نرم آموزش عالی
الف- آموزشی	۱. اساتید	ه- سیاسی	۱. عملکرد سیاسی
	۲. برنامه‌های آموزشی و درسی		۲. تربیت سیاسی
	۳. محتوا	و- فرهنگی	۱. عملکرد فرهنگی
۱. مدیریتی	۲. فرهنگ دانشگاهی		
۲. حکمرانی	۳. نهادهای فرهنگی		
ج- دانشجویی	۱. ویژگی دانشجویی	ز- علم و فناوری	۱. علمی
	۲. انجمن‌های علمی		۲. فناوری اطلاعات
			۳. دیپلماسی علم و فناوری
د- پژوهشی	۱. مدیریت پژوهش	ح- حل مسائل کشور و مشکل‌گشایی	۱. حل مسائل
	۲. عملکرد پژوهش		۲. ارزش آفرینی

همچنین با مطالعه، بررسی و تحلیل نقشه جامع علمی کشور، مؤلفه‌های سرمایه انسانی، اخلاق و ایمان، انتشارات علمی، فناوری و نوآوری، کار گروهی، سرمایه‌گذاری و تأمین مالی، مشارکت بین‌المللی، آمایش آموزشی و اثربخشی از جمله مؤلفه‌های تأثیرگذار بر قدرت نرم آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور محسوب می‌شوند. شکل (۱)

شکل ۱. مؤلفه‌های تأثیرگذار بر قدرت نرم آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۹)

در بخش کمی نیز بر اساس داده‌های جدول (۴)، سطح معنی‌داری آزمون t تک نمونه‌ای مربوط به ابعاد، مؤلفه‌ها و سنجه‌های مورد مطالعه پژوهش در تمامی اجزاء، (p<0/000) کمتر از ۰/۰۵ است و t مشاهده شده در هر یک از سنجه‌های مربوط به مؤلفه‌های مورد ارزیابی از t بحرانی (۲/۷۵۶) بیشتر است. همچنین از آنجا که میانگین جامعه بیشتر از عدد ۳ (بی‌نظر) با میانگین نمونه آماری برابر نیست و میانگین نمونه آماری در همه سنجه‌ها بیشتر از عدد ۳ می‌باشد؛ می‌توان گفت که اغلب پاسخ‌دهندگان با تمامی ابعاد و مؤلفه‌های منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی در آموزش عالی موافق بوده‌اند و اغلب پاسخ‌دهندگان تمامی ابعاد و مؤلفه‌های منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور را مناسب و مطلوب ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۴. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای مربوط به ابعاد آموزشی و مدیریت آموزش عالی

ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی	ردیف	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ارزش T	سطح معنی‌داری
آموزشی	۱	برخورداری از بینش اعتقادی و سیاسی	۳/۸۸	۰/۹۹	۱۷/۵۱	۰/۰۰
	۲	توانمندی آموزشی	۴/۰۴	۰/۹۵	۲۱/۴۴	۰/۰۰
	۳	دانش تخصصی	۳/۹۵	۱/۰۰	۱۸/۵۰	۰/۰۰
	۴	پایبندی به مقررات آموزشی	۳/۷۹	۰/۹۶	۱۶/۱۳	۰/۰۰
	۵	شاگرد پروری علمی و تربیتی	۳/۹۶	۱/۱۰	۱۷/۱۵	۰/۰۰
	۶	ولایت مداری	۳/۷۰	۱/۲۳	۱۱/۱۳	۰/۰۰
	۷	اثربخشی عملکرد	۳/۹۱	۰/۹۶	۱۸/۶۶	۰/۰۰
	۸	انطباق با رسالت و اهداف دانشگاه	۳/۵۶	۱/۱۵	۹/۵۳	۰/۰۰
	۹	اعتبار علمی	۳/۶۳	۱/۰۲	۱۲/۱۰	۰/۰۰
	۱۰	انعطاف‌پذیری	۳/۵۶	۱/۱۰	۹/۹۶	۰/۰۰
	۱۱	کاربردی بودن	۳/۵۴	۱/۱۳	۹/۳۰	۰/۰۰
	۱۲	حجم محتوا	۳/۲۹	۰/۹۷	۵/۹۲	۰/۰۰
	۱۳	کیفیت محتوا	۳/۶۰	۱/۱۷	۱۰/۰۸	۰/۰۰
	۱۴	جدید و به‌روز بودن	۳/۵۷	۱/۰۸	۱۰/۲۴	۰/۰۰

منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور

سطح معنی داری	ارزش T	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها	ردیف	ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی
۰/۰۰	۱۱/۴۳	۱/۰۹	۳/۶۳	معیار انتخاب مدیران	۱۵	مدیریت آموزش عالی
۰/۰۰	۱۰/۱۶	۱/۱۳	۳/۵۹	عملکرد مدیران	۱۶	
۰/۰۰	۶/۲۲	۱/۲۴	۳/۳۹	تقویت خلاقیت و نوآوری	۱۷	
۰/۰۰	۵/۲۳	۱/۰۱	۳/۲۷	نظام پاداش‌دهی و ارزیابی	۱۸	
۰/۰۰	۶/۹۴	۱/۰۴	۳/۳۷	استقلال سازمانی	۱۹	
۰/۰۰	۱۰/۹۳	۱/۱۱	۳/۶۲	ایجاد محیط رقابتی	۲۰	
۰/۰۰	۴/۵۵	۱/۰۸	۳/۲۵	سیاست‌گذاری اثربخش	۲۱	
۰/۰۰	۵/۱۱	۱/۰۹	۳/۲۸	تقویت بینش راهبردی	۲۲	
۰/۰۰	۱۱/۷۲	۱/۰۵	۳/۶۳	پایبندی به ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی	۲۳	دانشجویی
۰/۰۰	۱۲/۱۰	۱/۱۱	۳/۶۸	اندیشه‌ورزی و تفکر	۲۴	
۰/۰۰	۱۱/۰۳	۱/۱۰	۳/۶۲	خلاقیت و نوآوری	۲۵	
۰/۰۰	۷/۷۶	۱/۰۹	۳/۴۳	انگیزه تحصیل علم و هدف‌داری	۲۶	
۰/۰۰	۶/۸۰	۱/۱۳	۳/۳۹	مشارکت در فرایند تعلیم و تعلم	۲۷	
۰/۰۰	۴/۷۱	۱/۰۸	۳/۲۶	کیفیت فعالیت‌های آموزشی انجمن‌های علمی	۲۸	
۰/۰۰	۹/۲۱	۰/۹۲	۳/۴۳	کیفیت فعالیت‌های پژوهشی انجمن‌های علمی	۲۹	
۰/۰۰	۱۰/۳۷	۱/۰۶	۳/۵۶	دسترسی به امکانات علمی، منابع و مراکز	۳۰	پژوهشی
۰/۰۰	۵/۱۳	۱/۲۱	۳/۳۲	حمایت از خلاقیت‌ها و دستاوردهای علمی	۳۱	
۰/۰۰	۸/۱۹	۱/۲۸	۳/۵۳	کمک به دانشجویان برای انتشار آثار علمی	۳۲	
۰/۰۰	۸/۷۴	۱/۳۰	۳/۵۸	توجه به انتخاب عناوین پژوهشی متناسب با نیاز جامعه	۳۳	
۰/۰۰	۱۲/۹	۱/۰۶	۳/۶۷	راهنمایی دانشجویان توسط اساتید راهنما و مشاور	۳۴	
۰/۰۰	۱۰/۰۶	۱/۱۶	۳/۶۰	به‌کارگیری اخلاق پژوهشی	۳۵	

سطح معنی‌داری	ارزش T	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها	ردیف	ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی
۰/۰۰	۹/۳۲	۱/۱۶	۳/۵۵	حفظ و ارتقاء سطح علمی استادان و دانشجویان	۳۶	پژوهشی
۰/۰۰	۹/۳۷	۱/۱۴	۳/۵۵	ترویج نوآوری در پژوهش	۳۷	
۰/۰۰	۷/۸۹	۱/۰۹	۳/۴۴	ارتقا آموزش عالی و امور زیربنایی	۳۸	
۰/۰۰	۵/۴۷	۱/۲۹	۳/۳۶	تطابق تحقیقات با اهداف و برنامه‌های توسعه کشور	۳۹	
۰/۰۰	۸/۸۴	۱/۲۶	۳/۵۷	کیفیت مراکز تحقیقاتی دانشگاه	۴۰	
۰/۰۱	۲/۴۷	۱/۱۶	۳/۱۵	ایجاد همبستگی و تحرک اجتماعی	۴۱	سیاسی
۰/۰۰	۵/۸۲	۱/۱۹	۳/۳۵	حرکت در مسیر آرمان‌های انقلاب اسلامی	۴۲	
۰/۰۰	۷/۱۶	۱/۰۷	۳/۳۹	عمق‌بخشی به باورها و ارزش‌های اسلامی	۴۳	
۰/۰۰	۴/۴۹	۱/۱۸	۳/۲۷	حمایت نخبگان و دانشگاهیان از نظام سیاسی	۴۴	
۰/۰۰	۱۲/۷۵	۱/۱۸	۳/۷۷	تولید قالب‌های علمی و اندیشه‌های سیاسی	۴۵	
۰/۰۰	۱۱/۰۴	۱/۱۵	۳/۶۵	ایجاد امید به آینده و تضمین سعادت جامعه	۴۶	
۰/۰۰	۶/۷۴	۱/۲۶	۳/۴۳	ارائه فرهنگ غنی و جذاب اسلامی	۴۷	
۰/۰۰	۸/۷۲	۱/۰۹	۳/۴۸	فعال‌سازی نیروهای نهفته در دانشگاه	۴۸	
۰/۰۰	۷/۳۲	۰/۹۳	۳/۳۵	توسعه و نوسازی فرهنگی	۴۹	
۰/۰۰	۹/۳۱	۱/۰۱	۳/۴۸	انتقال فرهنگ و هویت تاریخی	۵۰	فرهنگی
۰/۰۰	۱۵/۹۵	۱/۰۹	۳/۸۹	تولیدات و تعاملات فرهنگی	۵۱	
۰/۰۰	۴/۹۹	۱/۰۰	۳/۲۶	توسعه روحیه خودباوری و پرهیز از خودباختگی	۵۲	
۰/۰۰	۷/۹۷	۱/۰۵	۳/۴۳	نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه	۵۳	

منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور

سطح معنی داری	ارزش T	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها	ردیف	ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی	
۰/۰۰	۸/۷۱	۰/۹۷	۳/۴۳	دفتر فرهنگ اسلامی و هم‌اندیشی اساتید	۵۴	فرهنگی	
۰/۰۰	۱۱/۹۲	۱/۰۶	۳/۶۵	بسیج اساتید، بسیج دانشجویی و بسیج کارکنان	۵۵		
۰/۰۰	۱۰/۸۲	۱/۶	۳/۵۹	فرهنگ یادگیری	۵۶		
۰/۰۰	۱۶/۸۵	۰/۹۲	۳/۷۹	آزادی علمی و استقلال دانشگاه	۵۷		
۰/۰۰	۱۸/۵۱	۰/۸۹	۳/۸۴	فرهنگ‌سازمانی	۵۸		
۰/۰۰	۱۴/۶۲	۰/۹۲	۳/۶۸	اخلاق حرفه‌ای	۵۹		
۰/۰۰	۷/۹۰	۱/۱۸	۳/۴۷	جو سازمانی	۶۰		
۰/۰۰	۶/۵۷	۱/۱۶	۳/۳۹	فرهنگ کار و تلاش علمی و پژوهشی	۶۱		
۰/۰۰	۱۲/۰۵	۱/۱۳	۳/۷۰	داشتن سهم در تولید و نشر اطلاعات جهانی	۶۲		علم و فناوری
۰/۰۰	۸/۲۷	۱/۱۲	۳/۴۷	توسعه جنبش نرم‌افزاری	۶۳		
۰/۰۰	۱۲/۶۱	۱/۳۱	۳/۸۴	بومی‌سازی علوم انسانی اسلامی	۶۴		
۰/۰۰	۱۰/۳۶	۱/۲۰	۳/۶۳	پیشواز در مرزهای دانش و فناوری	۶۵		
۰/۰۰	۱۲/۵۸	۱/۳۵	۳/۸۶	مرجعیت علمی در منطقه و جهان	۶۶		
۰/۰۰	۱۱/۶۹	۱/۲۵	۳/۷۵	تربیت نخبگان، عناصر متعهد و متخصص	۶۷		
۰/۰۰	۱۰/۴۶	۱/۲۲	۳/۶۵	افزایش دانش و آگاهی ملی	۶۸		
۰/۰۰	۸/۱۰	۱/۲۹	۳/۵۳	به‌کارگیری دانش در آموزش، صنعت و خدمات	۶۹		
۰/۰۰	۱۲/۱۴	۱/۰۳	۳/۶۴	خدمات مشاوره‌ای به بخش‌های مختلف کشور	۷۰		
۰/۰۰	۱۳/۱۳	۱/۱۹	۳/۸۰	برخورداری دانشگاه از فناوری اطلاعات و ارتباطات بهنگام	۷۱		
۰/۰۰	۸/۷۰	۱/۲۶	۳/۵۶	مبادلات علمی و آموزشی	۷۲		
۰/۰۰	۸/۶۲	۱/۰۱	۳/۴۵	مبادلات دانشجویی و بورسیه‌های تحصیلی	۷۳		

ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی	ردیف	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ارزش T	سطح معنی داری
علم و فناوری	۷۴	توسعه زبان فارسی و پیشینه مشترک تمدنی	۳/۴۸	۱/۳۳	۰/۰۷	۰/۰۰
	۷۵	میزبانی اجلاس‌های علمی جهانی	۳/۴۷	۱/۲۶	۷/۳۵	۰/۰۰
	۷۶	تصویرسازی مثبت از کشور	۳/۴۹	۱/۳۱	۷/۲۷	۰/۰۰
	۷۷	جذب دانشجویان خارجی	۳/۳۵	۱/۳۷	۴/۹۷	۰/۰۰
	۷۸	تأسیس شعب دانشگاهی در خارج از کشور	۳/۵۶	۱/۳۰	۸/۵۱	۰/۰۰
	۷۹	ایفای نقش اقتصادی، تجاری و اشتغال‌زایی	۳/۶۲	۱/۳۲	۹/۱۸	۰/۰۰
حل مسائل و مشکل‌گشایی	۸۰	ایفای نقش در حل مسائل محلی و منطقه‌ای	۳/۱۷	۱/۱۰	۳/۰۳	۰/۰۰
	۸۱	حداکثر سازی استقلال سیاسی و خودکفایی	۳/۳۴	۱/۰۴	۶/۴۰	۰/۰۰
	۸۲	توسعه استقلال فکری و خودکفایی	۳/۴۰	۱/۱۶	۶/۸۳	۰/۰۰
	۸۳	ارائه الگوی توسعه ایرانی - اسلامی	۳/۲۹	۱/۰۲	۵/۵۰	۰/۰۰
	۸۴	افزایش جذابیت انقلاب اسلامی	۳/۳۸	۱/۱۳	۶/۵۷	۰/۰۰
	۸۵	افزایش اعتبار بین‌المللی ایران	۳/۵۴	۱/۱۷	۸/۹۸	۰/۰۰
	۸۶	تقویت مشروعیت نظام	۳/۵۷	۱/۲۴	۹/۰۲	۰/۰۰
	۸۷	افزایش اقتدار ملی	۳/۸۳	۱/۱۶	۱۳/۹۲	۰/۰۰
	۸۸	افزایش پشتوانه علمی کشور	۳/۹۴	۱/۰۵	۱۷/۶۳	۰/۰۰

ج: یافته‌های مرتبط با سؤال پژوهشی شماره ۳: الگوی پارادایمیک منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی چیست؟
 الگوی پارادایمیک منابع قدرت نرم آموزش عالی با استفاده از تحلیل داده‌های به‌دست آمده از پاسخ‌های داده‌شده به سؤالات مصاحبه، قابلیت‌ها و ابزارهای مختلف روش نظریه داده بنیاد از قبیل کدگذاری باز، محوری و انتخابی مبتنی بر یافته‌های حاصل طراحی و تدوین گردید.

الف: احصاء مفاهیم و ظهور مقوله‌ها (کدگذاری باز)

در این مرحله بر اساس روش مرسوم در نظریه داده بنیاد، به هر یک از اجزاء عنوان و یا برچسب‌هایی داده شد. این عنوان که اصطلاحاً به آن کد یا مفهوم گفته می‌شود، باید گویای محتوای داده‌ها باشند. به طوری که محقق و خواننده با مشاهده این عنوان و تیترا تا حدود زیادی به مفهوم جملات پی ببرد. (میلز و هوبرمن، ۲۰۰۲، ۵۱) بر این اساس تعداد ۱۸۶ نشانه (گزاره کلیدی) از متن مصاحبه مشارکت‌کنندگان در پژوهش احصاء گردید. (جدول ۵) از آنجایی که ممکن است هر یک از گزاره‌های انتخابی دارای یک یا چند مفهوم باشند، در مجموع ۳۹۵ کد (مفهوم اولیه) در این پژوهش شناسایی گردید.

جدول ۵. نمونه احصاء مفاهیم در مرحله کدگذاری باز

منبع داده	نشانه‌گر	نشانه‌ها (گزاره‌های کلیدی انتخابی)	شناسه	کدها (مفاهیم)
مصاحبه‌شونده ۳	P96.51909	بازگشت دانشگاه به ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی و تقویت همت، انگیزه و برخاستن درونی و بازاندیشی پیرامون ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی	C65	مدیریت آموزش عالی
مصاحبه‌شونده ۱۲	P97091649	ساماندهی و گسترش آموزش عالی در تعامل نزدیک با جامعه و بازار کار، اهمیت رتبه‌بندی، طبقه‌بندی و استاندارد‌گرایی در آموزش عالی	C74	حکمرانی و مدیریت آموزش عالی
مصاحبه‌شونده ۲۶	P97012565	کمک به برنامه‌ریزی راهبردی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور	C101	برنامه‌ریزی آموزشی و درسی

در جدول فوق نشانگر (ستون دوم جدول) P به معنی Point یعنی نکته کلیدی شماره هشت رقمی از چپ به راست دو رقم اول سال، دو رقم دوم، ماه، دو رقم سوم روز و دو رقم آخر تکرار کد انتخاب شده می باشد؛ مثلاً P97012565 عبارت است از شصت و پنجمین نکته ای که از متن مصاحبه ی مصاحبه شونده شماره ۲۶ در روز بیست و پنجم فروردین ماه ۱۳۹۷ استخراج شده است. شناسه (ستون چهارم جدول) شامل حرف لاتین (C) به معنی Concept یعنی مفهوم و یک عدد صحیح می باشد که شماره آن مفهوم را نشان می دهد و مثلاً C65 عبارت است از: شصت و پنجمین مفهوم احصاء شده از متن مصاحبه شونده شماره ۳ در فرایند کدگذاری باز. جدول (۶) وضعیت کلی گزاره ها و کدهای استخراج شده از متن مصاحبه های انجام شده در پژوهش را نشان می دهد.

جدول ۶. نمونه آمار نشانه ها و کدهای احصاء شده

ردیف	متن مصاحبه ها	تعداد گزاره	تعداد کد
۱	متن مصاحبه ی مصاحبه شونده شماره ۱	۸	۱۲
۱۰	متن مصاحبه ی مصاحبه شونده شماره ۱۰	۷	۹
...	...	...	...
۳۴	متن مصاحبه ی مصاحبه شونده شماره ۳۴	۱۱	۱۴
۳۵	متن مصاحبه ی مصاحبه شونده شماره ۳۵	۶	۸
	جمع	۱۸۶	۳۹۵

از میان مقوله های مفهوم سازی شده این تحقیق و بعد از تولید مقوله ها از طریق مقایسه و ترکیب مفاهیم، تعداد ۴۹ مقوله در یک سطح انتزاع بالاتر آشکار شده است. (جدول ۷)

جدول ۷. مقوله‌های ظهور یافته و پوشش مفهومی آن‌ها

ردیف	عنوان مقوله	تعداد کد	ردیف	عنوان مقوله	تعداد کد
۱	محدودیت ساختار سازمانی ستاد نقشه	۳	۱۸	وجود مسیرهای موازی با عملکرد بعضاً فراقانونی	۳
۲	تأثیر جریان‌های سیاسی	۵	۱۹	جبران تأثیر پراکندگی سازمانی	۵
۳	بازنگری، اصلاح و به‌روزرسانی نقشه جامع	۶	۲۰	گفتمان سازی قدرت نرم و نقشه جامع علمی	
۴	تدوین نگاهت نهادی گریزناپذیر	۷	۲۱	کیفیت بخشی به مؤلفه‌های قدرت نرم آموزش عالی	
۵	عدم مطالبه عمومی و رسانه‌ای	۹	۲۲	تحقق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی	
۶	ارتقاء سرمایه انسانی	۴	۲۳	جذابیت آفرینی نظام اسلامی	
۷	تأمین بودجه اجرایی	۵	۲۴	رویکرد تمرکزگرایی	
۸	اخلاق و ایمان به خدا	۳	۲۵	ضعف در نظارت کیفی	
۹	حفظ نظام اسلامی	۴	۲۶	جهت‌گیری نقشه جامع علمی	
۱۰	پایبندی به آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی	۵	۲۷	توجه به آموزه‌های عملی قدرت نرم آموزش عالی	
۱۱	بازاندیشی پیرامون مؤلفه‌های قدرت نرم	۷	۲۸	پاسخگویی علمی به نیازهای انقلاب اسلامی	
۱۲	ولایت مداری	۹	۲۹	ایثار، مقاومت و کار گروهی	۴
۱۳	مقابله با جنگ نرم دشمن	۸	۳۰	سرمایه‌گذاری و تأمین مالی	۹
۱۴	ابعاد منابع قدرت نرم	۵	۳۱	اهمیت دیپلماسی علم و فناوری	۸
۱۵	اجرای نقشه جامع	۹	۳۲	حل مسائل و مشکلات کشور	۹
۱۶	مقابله با تحریم‌های دشمن	۹	۳۳	خستگی‌ساز توطئه‌های دشمنان	۸
۱۷	راهبری منابع قدرت نرم	۹	۳۴	تأمین بودجه اجرایی	۱۰

ردیف	عنوان مقوله	تعداد کد	ردیف	عنوان مقوله	تعداد کد
۳۵	تدوین ساختار اجرایی ملی و درون دانشگاهی	۵	۴۳	برنامه‌ریزی راهبردی مبتنی بر نقشه جامع	۵
۳۶	تعدد مراکز تصمیم‌گیری	۶	۴۴	الگوی کاربردی منابع قدرت نرم آموزش عالی	۴
۳۷	اصلاح حکمرانی، ساختار و مدیریت	۴	۴۵	غلبه نگاه بخش نگر بر نگاه ملی	۱۱
۳۸	فقدان حداقل استقلال عملیاتی دانشگاه	۷	۴۶	احراز مرجعیت و جایگاه برجسته علمی	۴
۳۹	ناشناس بودن مفهوم قدرت نرم و نقشه جامع	۱۰	۴۷	پایبندی به استمرار راه امام و شهدا	۷
۴۰	رسیدن به حداکثر خودکفایی	۸	۴۸	بارورسازی درخت تنومند دانش	۵
۴۱	حل مسائل کشور	۷	۴۹	تأمین نیازهای کشور	۹
۴۲	مقابله با تحریم‌ها	۶			

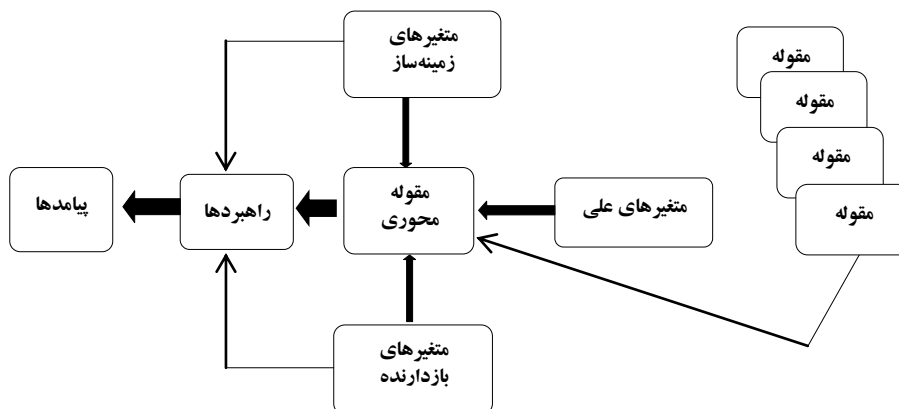
ب- رویش الگوی نظری (کدگذاری محوری)

در مرحله دوم که به آن کدگذاری محوری گفته می‌شود، پژوهشگر یکی از مقوله‌ها را انتخاب کرده آن‌ها را تحت عنوان پدیده محوری در مرکز فرایند پژوهش مورد کاوش قرار داده و ارتباط سایر مقوله‌ها را با آن مشخص می‌کند. این روش کدگذاری که اصطلاحاً به آن مدل پارادایم کدگذاری محوری گفته می‌شود، توسط استراوس و کوربین (۱۹۹۴) ارائه شده است و به این دلیل کدگذاری حول محور یکی از مقوله‌ها، به کدگذاری محوری معروف شده است.

این الگو شش (۶) جعبه از اطلاعات شامل شرایط علی (متغیرهای علی)، شرایط زمینه‌ای (متغیرهای زمینه‌ای)، مقوله محوری، شرایط مداخله‌گر (متغیرهای بازدارنده)، راهبردها و پیامدها است که به شکل نظام‌مند الگوی پارادایم را تشکیل می‌دهند. (محمدعلی زاده، ۱۳۹۴، ۵۸)

شکل (۲)

شکل ۲. الگوی پارادایم در کدگذاری محوری (کرسول، ۲۰۰۵، ۴۰۱)

در کدگذاری محوری، انتزاعی‌ترین مقوله که سایر مقوله‌ها را بتوان دور آن دسته‌بندی نمود انتخاب می‌کنیم. در این پژوهش هیچ‌کدام از مقوله‌های به‌دست آمده، انتزاعی‌تر از سایر مقوله‌ها نبود. لذا برای پدیده محوری نامی متناسب با موضوع پژوهش انتخاب گردید. (کرسول، ۲۰۰۵، ۳۹۸) پدیده محوری این پژوهش منابع قدرت نرم آموزش عالی می‌باشد که قلب الگو و در وسط سایر مقوله‌های دسته‌بندی شده در الگوی پارادایم قرار گرفته است. شکل (۳) نمای کاملی از الگوی پارادایم منابع قدرت نرم آموزش عالی را به همراه متغیرها و مقوله‌های مربوطه نشان می‌دهد.

اشباع نظری و نتیجه‌گیری

اشباع حالتی است که در آن پژوهشگر به این قضاوت و تشخیص می‌رسد که داده‌های جدید به توسعه مقوله‌ها کمک نمی‌کند. در این پژوهش برای اطمینان بیشتر و با توجه به اینکه داده‌های جدید تکرار داده‌های قبلی بوده و داده تازه‌ای به دست نمی‌دهد، همه داده‌ها مورد بررسی و بازبینی قرار گرفته است. در واقع اشباع زمانی اتفاق می‌افتد که پژوهشگر با سطح قابل قبولی از حساسیت نظری وارد داده‌ها شده و در یک فرایند کدگذاری و مقایسه رفت و برگشتی در طول (مفاهیم با مقوله‌ها) و عرض (مفاهیم با مفاهیم و مقوله‌ها با مقوله‌ها) تا مرحله کفایت نظری کار گردآوری و تحلیل داده‌ها را انجام دهد. (محمدعلی زاده، ۱۳۹۵) جدول (۸)

شکل ۳. الگوی پارادایمیک منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی (منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۸)

جدول ۸. فرایند هرمی اشباع نظری و تولید الگوی نظری پژوهش بر اساس مقادیر و سطح انتزاع

الگو
رویش مقوله
ظهور مقوله‌ها: ۴۹ مقوله
کد گذار و مفهوم‌سازی: ۳۹۵ کد
تمام خوانی و احصاء گزاره‌ها: ۱۸۶ گزاره
داده‌های اولیه: متن مصاحبه‌ی ۳۵ نفر

داده‌های این جدول نشان می‌دهد که روند حرکت از داده‌ها به سمت نظریه یک حرکت استقرایی بوده است؛ به گونه‌ای که محقق میان انبوهی از داده‌ها و اطلاعات با یک فرایند مفهوم‌سازی و تجمیع و ترکیب مفهومی به مقوله‌های انتزاعی‌تر و درنهایت با چند گام به ابعاد اصلی الگوی نظری از داده‌ها تا رسیدن به کفایت نظری (فر مقوله‌ها) رسیده است. در جدول (۹) فرا مقوله‌ها (ابعاد) و سهم پوشش داده‌ای آن‌ها را در این پژوهش نشان می‌دهد.

جدول ۹. پوشش داده‌ای ابعاد الگوی منابع قدرت نرم آموزش عالی

فرا مقوله‌ها (بعد)	فراوانی پوشش	درصد پوشش
مقوله‌های علی	۷۳	۱۸/۴۸
مقوله‌های بازدارنده	۸۶	۲۱/۷۷
مقوله‌های تقویت‌کننده	۷۹	۲۰
مقوله‌های راهبردی	۸۲	۲۰/۷۵
مقوله‌های پیامدی	۷۵	۱۸/۹۸
جمع	۳۹۵	۱۰۰

اطلاعات جدول (۹) نشان می‌دهد که مقوله‌های بازدارنده با فراوانی ۸۶ کد (۲۱/۷۷ درصد) بیشترین مفاهیم و داده‌ها را به خود اختصاص داده و مقوله‌های راهبردی در رتبه دوم با فراوانی ۸۲ کد (۲۰/۷۵ درصد) و مقوله‌های علی با کمترین پوشش داده‌ای با فراوانی ۷۳ کد (۱۸/۴۸ درصد) را به خود اختصاص داده است.

این مقاله کوشید تا با استفاده از نظریه‌ی قدرت نرم جوزف نای منابع قدرت نرم آموزش عالی را در هشت بعد و نوزده مؤلفه شناسایی و احصا نماید. به کارگیری قدرت نرم به طوری که هم در راستای منافع مستقیم کشور و هم در سازش با سایر کشورهای جهان باشد، قبل از هر چیز نیازمند شناخت منابع قدرت ساز آن است. جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با انواع تهدیدهای سخت و نرم، نیازمند قدرت نرم است تا نظام جمهوری اسلامی با استواری باقی بماند و تفکر انقلاب اسلامی، جهانی شده و در جهان استقرار یابد. نتایج بخش کیفی و مبانی نظری نشان داد که حداقل ۸ بعد و ۱۹ مؤلفه برای قدرت نرم نظام در آموزش عالی قابل طرح است. این ابعاد و مؤلفه‌ها بر اساس شاخص‌های کمی آزمون شدند. نتایج، نشان داد که عوامل اصلی و مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده سازه ابعاد و مؤلفه‌های منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی عوامل مناسبی هستند که با توجه به شاخص‌های به دست آمده برازش الگو تأیید شدند.

نظریه قدرت نرم، اذعان دارد که با استفاده از منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی می‌توان قدرت نرم کشور را افزایش داد. از سوی دیگر نیز رفع موانع اجرایی نقشه جامع علمی کشور در راستای تقویت منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی دارای اهمیت است. علی‌رغم اصرار رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر اجرای نقشه جامع علمی کشور، هنوز بخش‌های مهمی از این نقشه بلا تکلیف رها شده است. دلایلی چون: ناشناس بودن نقشه جامع علمی برای بسیاری از دستگاه‌ها، مدیران، اساتید و دانشجویان، ضعف در نظارت کیفی بر عملکرد دستگاه‌ها و دانشگاه‌ها، عدم مطالبه عمومی و رسانه‌ای در خصوص اجرای نقشه جامع علمی کشور، بوروکراسی حاکم در شورای عالی انقلاب فرهنگی، عدم همکاری سایر دستگاه‌ها، محدودیت ساختار سازمانی ستاد نقشه، غلبه نگاه بخش نگر بر نگاه ملی از دلایل عمده اجرایی نشدن این سند باشند. لذا تأکید می‌شود که نظام آموزش عالی با نصب العین قرار دادن نقشه جامع علمی در راستای افزایش جذابیت انقلاب اسلامی، اعتبار بین‌المللی، اقتدار ملی و پشتوانه علمی کشور گام‌های مؤثر و

بلندتری بردارد و با سمت و سو دادن به اراده‌ی جریان‌ها و مردم، اراده‌ها را به سمت مسائل اساسی که به وفاق ملی احتیاج دارند هدایت کند.

در این الگو تلاش گردید تا ابعاد و مؤلفه‌های منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی (پدیده محوری) به شکل نظام‌مند و روشمند جمع‌آوری شده و با فرایند کدگذاری در روش داده بنیاد مفهوم‌سازی و الگوی پارادایمی حاکم بر آن در پنج مقوله اصلی: مقوله‌های علی، مقوله‌های زمینه‌ساز (تقویت‌کننده)، مقوله‌های بازدارنده، مقوله‌های راهبردی و در نهایت مقوله‌های پیامدی ارائه گردد. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی یک مفهوم چند بعدی است که به‌عنوان رسالت اصلی آموزش عالی ساختار بندی شده است. طبق این منظومه علل و عواملی برای ایجاد و موضوعیت یافتن پدیده محوری پژوهش وجود دارد و این پدیده در مسیر حرکت به سمت اهداف خود و فعلیت یافتن، با موانع و متغیرهای بازدارنده مواجه بوده و عواملی نیز آن را تقویت می‌کنند.

بر این اساس می‌توان گفت که با توجه به متغیرهای علی، برای بهره‌مندی از ظرفیت‌های آموزش عالی و تقویت قدرت نرم نظام لازم است تا تأکید اصلی نظام دانشگاهی کشور بر حفظ نظام اسلامی باشد. برای این منظور ضرورت دارد برنامه‌های راهبردی دانشگاه مبتنی بر نقشه جامع علمی تدوین شود و با کاربرد الگوی اجرایی کاربست منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی بتواند به نیازهای انقلاب اسلامی به‌طور عالمانه پاسخگو باشد، به آموزه‌های عملی قدرت نرم آموزش عالی توجه نموده و به بازاندیشی ابعاد مؤلفه‌های قدرت نرم آموزش عالی بپردازد. به حل مسائل کشور اقدام کند؛ با تحریم‌ها مقابله نموده و کشور را به حداکثر خود کفایی برساند و موجب جذابیت آفرینی نظام اسلامی در نزد جوامع مخاطب گردد.

برای تحقق متغیرهای علی مجموعه آموزش عالی و سرمایه انسانی آن، بایستی اخلاق، ایمان به خدا، ولایت‌مداری، ایثار، مقاومت و کار گروهی، اجرای نقشه جامع علمی از پایین به بالا، ایمان به هدف، همت، انگیزه درونی و اعمال اراده متمایل به ارزش، سرمایه‌گذاری و تأمین مالی بر اساس منابع قدرت نرم آموزش عالی، حفاظت از آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی را سرلوحه کار خود قرار دهد. شایسته است نظام آموزش عالی نسبت به رفع نقاط ضعف در ساختارهای مدیریتی و حاکمیتی آموزش عالی، گفتمان‌سازی مفهوم قدرت نرم و نقشه جامع، رفع موانع

نظارتی کمی و کیفی بر عملکرد دانشگاه، پاسخ‌دهی مناسب به مطالبات عمومی و رسانه‌ای در خصوص اجرای نقشه جامع علمی، غلبه نگاه ملی بر نگاه بخش نگر، ایجاد مدیریت سیستمی سازمانی و تصمیم‌گیری، اعطاء استقلال عملیاتی برای اداره امور دانشگاه به نحو مطلوب، حذف مسیرهای موازی و عملکرد بعضاً فراقانونی، پرهیز از تأثیر جریان‌های سیاسی و پرهیز از رویکرد تمرکزگرایی در امور اجرایی و قیمومیت دانشگاه‌ها اقدام نماید و راهبردهای اساسی مندرج در الگو را در اولویت برنامه‌های خود قرار دهد.

به‌طور یقین اجرای راهبردهای ارائه‌شده در الگو موجب تحقق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی، تحقق اهداف مندرج در نقشه جامع علمی، بارورسازی درخت تنومند دانش ایرانی - اسلامی، حل مسائل و مشکلات کشور، توسعه و پیشرفت همه‌جانبه کشور، خنثی‌سازی توطئه‌ها و تحریم‌های دشمن، افزایش قدرت نرم کشور افزایش جذابیت کشور، مقابله و مصون ماندن از جنگ نرم، افزایش کار آیی و اثربخشی ابعاد و مؤلفه‌های قدرت نرم، احراز مرجعیت و جایگاه برجسته علمی و الهام بخشی در جهان خواهد شد.

درواقع توانایی بهره‌مندی از منابع قدرت نرم آموزش عالی در صورتی که با راهبردها و الزامات اساسی پژوهش همراه باشد موجب پیامدهای ارزشمند و مهمی خواهد بود. تزریق نوعی احساس تعهد و مسئولیت‌پذیری نسبت به آرمان‌های اصیل انقلاب اسلامی به‌شدت موردنیاز است تا این منابع را به یک فرصت و هجوم به دشمنان طراح جنگ نرم تبدیل شوند. نظام آموزش عالی برای مقابله با جنگ نرم دشمن، باید بیش از گذشته تلاش کند. با بصیرت، روشننگری، خودسازی، توانمندی علمی و ابزاری و مجاهده نفس، توجه به حفظ ارزش‌ها را در اولویت کارها قرار دهد. جمهوری اسلامی ایران، در شرایط حاضر ایران اسلامی دانشگاهی می‌خواهد که بتواند جامعه‌ای را که در درون آن فعالیت می‌کند را به‌سوی اهداف والا هدایت نماید؛ یعنی نقش هدایت‌گری خود را بیش‌ازپیش بشناسد و با در نظر گرفتن امکانات، محدودیت‌ها، ظرفیت‌ها و استقلال واحدهای دانشگاهی، تخصص و ویژگی‌های اعضای هیئت‌علمی، دانشجویان و نقشی که در انتقال، ترویج، نقد و تولید علم دارد، بر آن باقی بماند و نقش اثربخش خود را در هم‌افزایی قدرت نرم نشان دهد.

پیشنهادها

۱. بازگشت دانشگاه به فرهنگ اصیل و ارزش‌های انقلاب اسلامی و توجه به علوم انسانی اسلامی در عمل به گونه‌ای که موجب انتقال فرهنگ به نسل‌های آینده، تقویت هویت، توسعه روحیه خودباوری و پرهیز از خودباختگی جامعه شود.
۲. بازنگری در حکمرانی دانشگاهی و اصلاح ساختاری در مدیریت علم و فناوری کشور و شکل‌گیری یک مغز افزار مرکزی یا زیست‌بومی از عقلانیت در آموزش عالی کشور به عنوان نهاد یا ساختاری فرا سیاسی که بتواند بر کلیه تحولات داخلی و بیرونی اشراف داشته و مدیریت مثبت و قاعده‌مند بر این استراتژی کلان را اعمال کند. فارغ از جریانات سیاسی و رفت و آمد دولت‌ها، جامعه را مطالعه کند و جهت‌گیری‌های آموزش عالی در عرصه‌های علمی، اقتصادی-اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را مورد شناسایی و بررسی قرار دهد.
۳. شورای آموزشی دانشگاه ضمن احصاء صلاحیت‌ها و شایستگی‌های استاد تراز انقلاب اسلامی از مشارکت این اساتید برای طراحی برنامه‌های آموزشی و درسی انعطاف‌پذیر به منظور تحقق اهداف مورد نظر کشور در دانشگاه استفاده نماید.
۴. اصلاح ساختارها و نهادهای علم و فناوری، حذف چندگانگی متولیان امور پژوهشی در کشور، ایجاد قرابت و تعامل دانشگاه با صنعت و جامعه و هدایت آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری را به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی و اقتضانات کشور، سیاست‌گذاری و ارتقای هماهنگی و هم‌افزایی در بخش‌های مختلف برای اجرایی شدن نقشه علمی کشور و تقویت بنیادی اقتدار ملی.
۵. آمایش آموزش عالی، تقسیم کار ملی میان دانشگاه‌ها در بخش‌های مختلف علمی به منظور بهره‌برداری بهینه از مجموعه منابع دانشگاه‌ها برای حرکت از وضع موجود به جایگاه علمی متصور در نقشه جامع علمی.
۶. گفتمان‌سازی مفهوم قدرت نرم و نقشه جامع علمی کشور در دانشگاه و آشنا نمودن مدیران، مجریان آموزش عالی و دانشجویان در این زمینه با تأکید بر منویات امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (حفظ ا...)

۷. برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و سیاسی به گونه‌ای طراحی و اجرا شوند تا دانشجویان به فهم و درک درستی از ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی برسند و به آن‌ها پایبند باشند.

۸. شورای فرهنگی دانشگاه، مطالبه‌گری سطحی و احساسی دانشجویان را به یک مطالبه‌تعلقی، هدفمند و در جهت مصالح و پیشرفت کشور تبدیل کند، به تولید قالب‌های علمی و اندیشه‌های سیاسی برگرفته از دین مبین اسلام، آرمان‌های انقلاب اسلامی و میراث ملی بپردازد، فرهنگ غنی و جذاب اسلامی را ارائه دهد و امید به آینده را در نسل جوان و جامعه ایجاد نماید.

فهرست منابع

۱. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی). مجموعه بیانات. قابل دسترسی در سایت: www.khamenei.ir
۲. اسکندری، کریم و رستم‌زاده، رضا (۱۳۹۵). «شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های قدرت نرم در دانشگاه بر اساس مدل فازی VIKOR». دو فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات قدرت نرم. س ۶. ش ۱۵، پاییز و زمستان.
۳. استراوس، آنسلم و جولیت کوربین (۱۳۸۵). نظریه مبنایی. ترجمه بیوک محمدی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۴. افتخاری، اصغر (۱۳۸۷). «قدرت نرم، معنا و مفهوم». پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج و دانشگاه امام صادق (ع).
۵. افتخاری، اصغر (۱۳۸۷). دو چهره قدرت نرم، معنا و مفهوم، قدرت نرم و سرمایه اجتماعی. جلد اول، تهران: دانشگاه امام صادق (ع) پژوهشکده مطالعات بسیج.
۶. افتخاری، اصغر (۱۳۹۱). قدرت نرم نبرد نامتقارن. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
۷. الوند، مرضیه‌السادات و عسگرخانی، ابومحمد (۱۳۹۳). «کار ویژه‌های قدرت نرم در سیاست خارجی چین». پژوهش‌نامه ایرانی سیاست بین‌الملل. س ۳. ش ۱. پاییز و زمستان: صص ۱-۲۵.
۸. باقری دولت‌آبادی، علی و انفعالی، سعیده (۱۳۹۴). «دانشگاه و تولید علم؛ ضرورت‌ها و موانع ساختاری». مجله مجموعه مقالات کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی. بهار، دوره اول. ش ۴: صص ۱۵۵-۱۸۶.
۹. بیگی، مهدی (۱۳۸۹). قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی لبنان). تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
۱۰. بیگی، مهدی (۱۳۸۹). قدرت نرم، با مقدمه دکتر محمدباقر خرم‌شاد. چاپ دوم. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
۱۱. جعفری، علی‌اکبر و قربی، سید محمدجواد (۱۳۹۵). «مؤلفه‌های منابع سیاسی قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران در افق سند چشم‌انداز ۱۴۰۴». فصلنامه پژوهش‌های سیاست اسلامی. س ۴، ش ۹: صص ۵۷-۹۴.

۱۲. جعفری، علی اکبر و قریبی، سید جواد (۱۳۹۵). «منابع قدرت نرم در سیاست‌های کلی نظام؛ مورد کاوی سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران». فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی. س ۵، ش ۱۹: صص ۸-۴۴.
۱۳. دانایی فرد، حسن و امامی، مجتبی (۱۳۸۶). «استراتژی‌های پژوهش کیفی: تأملی بر نظریه پردازی داده بنیاد». اندیشه مدیریت. س اول. ش ۲. پاییز و زمستان.
۱۴. حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۸۶). **قدرت و منافع ملی** (مبانی، مفاهیم و روش‌های سنجش). ج اول. تهران: نشر انتخاب.
۱۵. ره‌پیک، سیامک (۱۳۸۸). **تهدیدات قدرت ملی**. دانشگاه عالی دفاع ملی.
۱۶. رنجبران، داود (۱۳۸۸). **جنگ نرم**. چاپ ششم. تهران: ساحل اندیشه.
۱۷. سادات محسنی، سهی و همکاران (۱۳۹۴). «تأثیر دیپلماسی علم و فناوری برافزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران». فصلنامه مدیریت در دانشگاه اسلامی. بهار و تابستان. س ۴. ش ۱: صص ۹۷-۱۱۶.
۱۸. **سند چشم‌انداز دانشگاه تهران در افق ۱۴۰۴**. قابل دسترسی در سایت دانشگاه تهران.
۱۹. شورای انقلاب فرهنگی (۱۳۸۹). **نقشه جامع علمی کشور**. تهران: دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۲۰. شورای انقلاب فرهنگی (۱۳۹۲). **نقشه مهندسی فرهنگی کشور**. تهران: دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۲۱. قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران ۹۴-۱۳۹۰.
۲۲. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران ۹۸-۱۳۹۵.
۲۳. قربان‌زاده سوار، قربان علی و ناطقی، هاشم (۱۳۹۰). **جنگ نرم و جمهوری اسلامی**. فصلنامه علمی - تخصصی **عملیات روانی**. س ۸، ش ۳۱: صص ۱۲۹-۱۴۶.
۲۴. قربانی شیخ‌نشین، ارسلان و همکاران (۱۳۹۴). **قدرت نرم، آموزش عالی و تولید علم**. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
۲۵. قریبی، سید محمدجواد (۱۳۹۴)، مؤلفه‌های الهام‌بخشی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در جهان اسلام. پژوهشنامه انقلاب اسلامی. دوره ۵، ش ۱۶ پاییز: صص ۸۵-۱۱۶.

۲۶. قهرمان پور، عسگر و افتخاری، اصغر (۱۳۹۳). *دانشنامه قدرت نرم*. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).
۲۷. گودرزی، مهناز (۱۳۹۵). «قدرت نرم ترکیه در آسیای مرکزی و قفقاز جنوبی». *فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز*. دوره ۲۲، ش ۹۳، بهار ۱۳۹۵: صص ۱۲۳-۱۵۸.
۲۸. محسنی طاشه کبود، غفور (۱۳۸۹). *تأثیر قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران بر کشور پاکستان*. پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
۲۹. محمدزاده، زینب و همکاران (۱۳۹۴). «آسیب شناسی نشاط و پویایی علمی در مراکز علمی و دانشگاهی: مطالعه‌ای با رویکرد پدیدارشناسی». *فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان*. دوره ۳، ش ۱۱. پاییز: صص ۱-۲۵.
۳۰. محمدعلی زاده، اکبر (۱۳۹۵). «الگوی بیداری اسلامی مبتنی بر هندسه فکری امام خامنه‌ای». *رساله دکتری*. تهران: دانشگاه جامع امام حسین(ع).
۳۱. نباتیان، محمد اسماعیل و رضاپور، حسین (۱۳۹۳). «نقش قدرت نرم آموزش عالی در تحقق اهداف انقلاب اسلامی». *فصلنامه سیاست متعالیه*. س ۲، ش ۷.
۳۲. نای، جوزف (۱۳۸۷). *ابزارهای نرم موفقیت در سیاست بین‌الملل*. ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).
۳۳. نای، جوزف (۱۳۸۷). *قدرت نرم*. ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری. تهران: دانشگاه امام صادق(ع) و پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.
۳۴. ورنر، زد. هیرش، لوک ای. وبر (۱۳۸۱). *چالش‌های فراوی آموزش عالی در هزاره سوم*. ترجمه رضا یوسفیان املشی. تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه امام حسین(ع).
۳۵. یاسوشی، واتانابه و مک کانل، دیوید (۱۳۸۹). «دیپلماسی عمومی، جامعه مدنی و قدرت نرم: مطالعه موردی ژاپن و ایالات متحده». تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق(ع).
36. Berger, Thomas U. (2010). "Japan in Asia: A Hard Case for Soft Power", *Published by Elsevier Limited on behalf of Foreign Policy Research Institute*, Fall, P.565-583.
37. Creswell, J.W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage-58, 129-149
38. CHINA'S AFRICA STRATEGY, (May 2006). Joshua Kurlantzick and Joshua Eisenman, *Current History*.

39. Inderjeet, Parmar and Michael, Cox (2010), *Soft power and US foreign policy: theoretical, historical and contemporary perspectives*, London: Routledge.
40. Gary King, Kay Lehman Schlozman, and Norman Nie 2009. *The future of political science*, (Ed.), New York: Routledge.
41. Nye, J. S. (1990-b). *The Changing Nature of World Power*, *Political Science Quarterly*. Vol. 105, No. 2: pp. 177-192.
42. Nye, Joseph (2004a), **Power in the Global Information Age**, London and New York, Routledge.
43. Nye, Joseph (2004), *Soft power and American foreign policy*, **Political Science Quarterly**, Vol. 119, No. 2, 2004, P. 257.
44. Nye, Joseph (2004), **Soft Power: The Means to Success in Politics**, New York: Public Affairs.
45. Strauss, Anselm L. & Corbin, Juliet (1990), *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*, Sage
46. *Grounded Theory Procedures and Techniques*, Sage
47. The Atlantic Week Publications, mars, 1990, washington, DC. 11.
48. Tikab (2008-2012). 3D generalist. Education. The Animation... Västermalms.